

10516

1381 oktober 10

Kjulaås

Kettil i Bråhovda, underhäradsövding i Österrekarne, utfärdar dombrev, varvid tillkännages att hustru Inga Jonsdotter i Gäversnäs samt hennes söner Ernvast och Ulf på rätt tingsplats och tingsdag nått en överenskommelse med biskop Tord (Gunnarsson) i Strängnäs. Sönerna hade lagenligt fällt vid räfstetinget som hölls i Torshälla under fastan (jämför DS nr 10341); Ernvast dömdes till 40 mark och Ulf till landsflykt. Biskop Tord åtar sig nu att befria bröderna från deras skuld gentemot kungen, häradet och målsäganden, samt frita dem från förlust av egendom och trygga deras rätt att vistas i riket. I utbyte betalar de till biskop Tord 100 mark svenska penningar i så gott mynt att 6 mark utgör 1 lödig i Stockholmsvikt. Bröderna och deras mor intygar att de betalat dessa 100 mark penningar till biskop Tord genom att till honom på evig tid överlåta 10 örtugland jord och 2 penningland jord i Väsby i (Helgesta) socken samt 14 penningland jord i Harpsund i (Mellösa) socken. Vidare har biskop Tord gett hustru Inga och hennes söner Ernvast och Ulf 50 mark svenska penningar för att kompensera för egendomarnas värde, och hustru Inga och hennes söner erkänner sig ha mottagit denna summa. De avhänder sig och sina arvingar egendomarna med alla tillagor och överlåter dem till biskop Tord med arvingar på evig tid. Skulle denna jord helt eller delvis avhändas biskop Tord och hans arvingar enligt landslagen eller domslut, förbinder sig hustru Inga och hennes söner med arvingar att gottgöra förlusten med en likvärdig egendom i lika gott läge inom sex veckor efter utlåtande av två goda män på vardera sidan, som garanti för bägge parter. Hustru Inga, hennes söner Ernvast och Ulf samt deras morbror herr Jakob i Forssa lovar gemensamt med sina arvingar biskop Tord och dennes arvingar att hålla alla delar av överenskommelsen. Dessa skälige män är fastar vid detta ärende och jordköp: Silvast i Lundby, Nils i Vreta, Halvdan i Ramshammar, Erik i Ramshammar, Mårten i Mora, Ulf Petersson, Jakob i Alm (se not), Sven i Almby, Olof i Oppeby, Halsten i Kolunda, Johan i Frölunda och Erik i Altnäs (se not).

Utfärdaren beseglar tillsammans med herr Jakob i Forssa.

Orig. på perg. (26,2 x 21,9 cm, uppveck 1,0 cm; 35 rader), Sv. Riksarkivet.
SDHK nr 12000.

Regest: RPB nr 1634.

Om Kettil Nilsson (flankbåge) i Bråhovda se DS nr 10319.

Om kyrkoherden Jakob (Jonsson) i Forssa, hans syster Inga och hennes söner Ernvast och Ulf se M. Collmar, Strängnäs stifts herdaminne I (1977), s. 552 f. Se även brev 1381 3/5 (DS nr 10383) där bröderna Ernvast Birgersson och Ulf Jonsson med sin mors samtycke pantsätter egendomarna i Väsby och Harpsund till biskop Tord för 130 mark, och brev 1382 29/9 (SDHK nr 12247) där kyrkoherden Jakob Jonsson i Forssa med system Ingas samtycke säljer jord i Österrekarne och Oppunda till biskop Tord.

Om Väsby och Harpsund se DMS, Södermanland 2:4, s. 145 och 172–173.

Angående fredlöshet och skövling, det vill säga förlust av lös egendom, som utmättes som straff för edsöresbrott, varvid den förverkade egendomen skulle fördelas jämnt mellan målsäganden, kungen och häradet, se Magnus Erikssons landslag i nusvensk tolkning, utg. Å. Holmbäck–E. Wessén (1962), s. 202.

Alla them thætta breff høra ælla sea · helsar iac Kætill j Brohoffde¹ wnderhæraz-høffdinge j Østerreek æwerdelica medb warom Herra. Kennis iac thæt medb thesso mino nærwarande opno breffue swa ffore them æpter kunno koma som them nw æra · at arom æpter Gudz byrdh M^occc^olxxx^oprimo · næsta thorsdaghin æpter sancta Dyonisij dagh · a rættom thingxstad oc tingxdagh / tha kom thær husffrw Jnga Ions dotter aff Gæwærnsnæse² · oc hænnæ syni Æruaster oc Wlffuer oc kendos thæt oppinbara · at the waro owær eno wordhne medb werdoghom ffadher biscop Thorde medb Gudz fforsyn biscope j Strengenæse · ffore thæt at

5

¹ Bråhovda i Dunkers socken. ² Gäversnäs i Helgesta socken.

the wordho æpter laghumen ffelde j Thorsærge nw ij ffasto som war aa ræfstathingomen swa at Æruaster ffeldis til ffiratighi marcer / oc Wlffuer dømdis biltogher / oppa swa matto · at
 10 biscop Thorder wnderwan³ sik thera saklæso at gøra badhe vm konungx ræth, hæræzræth oc malsæghianda ræth oc skiffing⁴ oc jnlennig⁵ / oc ther ffore sculdo the giffua biscop Thorde
 hundradha marcer swenska pæninga swa goth mint at siex marcer gøra ena lødugha marcer
 stokholmsca wikt / ffore hwilka hundradha marcer pæninga / the oc thera modher kendos sik
 15 ther a thingeno hawa gelguldet oc oplatit biscop Thorde oc hans aruom til æwerdhelica ægho
 tyo ørtwghlandiordh oc tw pæningx landiordh ij Westby⁶ j Mædhelløsa sokn / oc ffyortan
 pæningxlandiordh j Harposunde j samw sokn / oc ther til gaff biscop Thorder / the ffor-
 nempdo husfrw Ingo oc hænnæ synom Æruaste oc Wlffue ffemtighi marcer swensca pæninga
 som thætta ffor-nempda gotzet bætra war / hwilka ffemtighi marcer the kendos sik redhelica
 hawa opburit j godhe beredhning / Hwilka forscripna iordh j Westby oc j Harposunde medh
 20 husom · akrom · engiom · scoghom oc fiskewatnom / quernom oc quernastadhūm, tompptom
 oc tompmastadhūm, thorpom oc thorpastadhūm · vmyordhūm, ffægangom, scoxlutom oc
 allom androm tillaghūm · engo wndan takno som thessom ffor-nempdo gotzom aff aller til-
 laghat haffuer · oc nw tilhøra kan / the affhendo sik oc sinom aruom · oc tileighnado them oc
 hemol giordho biscop Thorde oc hans aruom til æwerdhelica ægho / Ware thæt oc swa at
 25 them ffor-nempda biscop Thorde ælla hans aruom konne thenna ffor-scripna jordh all saman
 affga ælla nokot aff henne medh landzlaghom · domom ælla ræth ælla hwilkaledis thæt hælzt
 wara konne / swa at the medh sinom aruom · gato hanom ælla hans aruom hona eigh hemola
 giort som Gudh fforbiudhe / tha tilbundo the sik oc sina arua / hanom ælla hans aruom annat
 swa got gotz oc swa mykit som them affga konde j geen giffua jnnan siex wikur æpter thæt
 30 them thæt aaffganget ware jnnan swa godho læghe · ther them thæt læghelica ligger / oc ther
 medh oprætta oc oppfilla them ffor-nempda biscop Thorde ælla hans aruom allan then scadha
 han ælla hans arffua jnnan thesso taka kunno æpter segn twegia godhra manna a hans ælla
 hans arua wægna / oc twegia a thera oc thera arua wægna / ther the æra afforwaradhe a
 badha sidhor wider sannindh wtan alla nesegn oc wtan alt arght / Alla thessa ffor-scripna
 35 articulos oc hwarn thera særdelis vm sik / loffuathe the ffor-nempda husfrw Jnga / oc hænnæ
 ffor-nempde synj Æruaster oc Wlffue / oc herra Jacober aff Fforsom thera modherbrodher
 7-medh sampnadhe handh⁷ / oc medh sinom aruom / them ffor-nempda biscop Thordhe oc
 hans aruom ffasta stadhugha oc obrutlika at halda / widher sannindh oc godha tro wtan alt

8 ffelde] *Bokstäverna ff efter rättelse.* 18 thætta] *Föregås av utprickat thæt.* 21 thorpastadhūm] *thor pastadhūm utan avstävningstecken vid radskifte.* 23 the] *På rasur.* | affhendo] *Med raderat nasalstreck över bokstaven o.* | sik] *På rasur.* | sinom] *Skrivet på rasur och efterföljt av raderad bokstav.* 27 hanom] *Bokstaven h efter rättelse; ordet föregås av en raderad bokstav.* 28 tilbundo] *Efter rättelse från tillbind och nu oläslig bokstav; skrivaren har uppenbart rättat en presensform tillbinda till den föreliggande preteritumformen.* | the] *Föregås av raderat h.* 29 them] *Föregås av raderat ter.* 36 Æruaster] *Föregås av raderad bokstav; första bokstaven Æ efter rättelse.*

³ D.v.s. 'påtaga sig, åtaga sig', se Söderwall: undirvinna sik 1. ⁴ Jfr Söderwall: skyfling 1 'skövling, delning (av förverkat gods mellan konungen, häradet och målsäganden)'. ⁵ Jfr Söderwall: inländig 'tillstånd att återkomma i riket; böter genom vilkas erläggande en edsöresbrytare fick tillåtelse att vistas i riket'. ⁶ Väsby i Helgesta socken. Egendomen anges här felaktigt ligga i Mellösa, se brev 3/5 1381 (DS nr 10383) och jfr DMS, Södermanland 2:4, s. 145. ⁷⁻⁷ D.v.s. 'gemensamt, samfälligt, tillsammans', se Söderwall: samna 2 – mädh samnadha hand.

arght / Oc these skælike men her nempnas æra ffasta aat thesso ærande oc jordhakøpe swasom æra Siluaster ij Lundby⁸ / oc Niclis ij Wretom⁹ / Halden ij Ramshambre¹⁰ / Eriker ij Ramshambre · Marten ij Morom¹¹ / Wlffuer Pætharsson, Jacober ij Almø¹² · Swen ij Almby¹³ · Olaffuer ij Oppaby¹⁴ / Hasten ij Colunde¹⁵ / Joan ij Ffrølund¹⁶ · Ericus j Almnæse¹⁷. Scriffuat oc wtgiffwit a Kiwlboase¹⁸ / a are / oc dagh som ffør ær sakt wnder mit incighle / Oc til mere wisso oc witnisbyrdh / henghde skæliken man herra Jacober aff Fforsom witerlika sith inzighle ffore thætta breff / medh mino incighle.

På baksidan: Jnga Ions dotter af Gefuersnæs

Super x solidis terre et ij denariis pro cl marchis

Sigill: nr 1 runt av ofärgat vax, diameter 2,7 cm (heraldiskt sigill, se SMV I, s. 144): + S' Kætil : Niclesson; nr 2 spetsovalt av ofärgat vax, 4,3 x 2,8 cm (initialsigill, bokstaven J): + Sigillvm + Iacobi + sacerdotis.

⁸ Oklart vilket Lundby inom Österrekarne som avses (OAU). ⁹ Vreta, sannolikt i Husby-Rekarne socken. ¹⁰ Ramsbhammar i Kjula socken. ¹¹ Mora i Jäders socken. ¹² Avser möjligen Alm i Dunkers socken (OAU), se även DMS, Södermanland 2:4, s. 122. ¹³ Almby i Husby-Rekarne eller Jäders socken (OAU). ¹⁴ Oppeby i Näshulta eller Helgesta socken (OAU). ¹⁵ Kolunda i Stenkvista socken. ¹⁶ Frölunda i Stenkvista socken. ¹⁷ Avser möjligen Altnäs i Dunkers socken (OAU), se även DMS, Södermanland 2:4, s. 122. ¹⁸ Kjula ås i Kjula socken.

10517

1381 oktober 10

Kullöga

Riddaren Staffan Ulfsson, häradshövding i Selebo härad, kungör i öppet brev att biskop Tord (Gunnarsson) i Strängnäs på rätt tingsdag och tingsplats genomfört ett lagenligt jordskifte med sin landbo Halvdan i Björk. Biskop Tord överlåter i rätt skifte och på evig tid till Halvdan och dennes arvingar 5 örtugland jord i Skarpeberga i Överselö socken med alla tillagor mot att samme Halvdan i Björk överlåter till biskop Tord med arvingar som evig ägodel 4 örtugland jord i Övre Valla (nu Brunnsvalla) i Ytterselö socken med alla tillagor. Dessa goda och skäligen män är fastar vid jordskiftet: Kristiern i Fröslunda, Peter i Viggeby, Karl i Berg, Gunnar i Krågesta, Nils i Viggeby, Östen i Karlby, Erland i Äleby, Arvid i Klahammar, Olof i Ljunga, Hemming i Sursa, Sigge i Skäggesta och Olof Röde i Håsta.

Utfärdaren beseglar.

Orig. på perg. (25,5 x 12,0 cm; 14 rader), Sv. Riksarkivet.

SDHK nr 12001.

Regest: RPB nr 1635.

Om riddaren Staffan Ulfsson (Ulv) se SRM s. 72 f.

Angående den nu försvunna tingsplatsen Kullöga (eller Kolhöga), som möjligen var belägen vid Överselö kyrka, se DMS, Södermanland 2:6, s. 24, och O. Ahlberg i Rig 1946, s. 99. För de övriga orterna se DMS 2:6.

Alla the men thætta bref hōra ælla see / helsar iac Staffan Wlfson riddare oc hæræzhōfdinge j Silbohundare æwerdhelica medh warom Herra / Gør iac thæt allom mannom witerlikt oc kunnokt swa them æpter kunno koma som them nw æra medh thesso mino nær-